

De Maasheggen is een eeuwenoud cultuurlandschap in de provincie Noord-Brabant. De percelen – overwegend grasland – zijn er begrensd door heggen. Het gebied op de westelijke Maasoever strekt zich uit van Vierlingsbeek tot Cuijk.

Wat de Maasheggen zo bijzonder maakt zijn enerzijds de grote oppervlakte en de lengte van de heggen, en anderzijds de grote soortenvariatie. Naast een- en tweestijlige meidoorn en de hybride van beide, zien we er verschillende wilde rozensoorten: hondsroos, egelantier, heggenroos en beklierde heggenroos. Ook groeien er wegedoorn, gewone vlier, gewone vogelkers, es, zwarte els, schietwilg, kraakwilg, amandelwilg, katwilg, sleedoorn, heesterpruim en Spaanse aak. De autochtone Spaanse aken en wegedoorns zijn landelijke zeldzaamheden, maar komen hier nog ruim voor. Al die soorten vormen tezamen een fantastische genenbron die voor Bronnen Bomen en Staatsbosbeheer een belangrijk oogstgebied is voor zaden en stekken.

Nieuw zicht op oud gebied

De oorsprong van de Maasheggen is niet bekend. De huidige vorm van het heggengebied gaat waarschijnlijk terug tot de zestiende of zeventiende eeuw. De soortenvariatie en de enorme omvang en grilligheid van de meidoornstammen duiden

Deze gevlochten meidoorns zijn vermoedelijk al enkele eeuwen oud.

Ook essen zijn vroeger in de vlechtheg verwerkt.

Tij keert voor de Maasheggen

Eenstijlige meidoorn.

De Maasheggen is een rivierenlandschap met veel meidoornhagen dat ligt langs de Maas tussen Vierlingsbeek en Cuijk. Het gebied is landelijk een topstuk. Het landschap herbergt ecologisch en cultuurhistorisch grote waarden. Met de oostelijke Maasoever zou het gebied tot Nationaal Park moeten worden benoemd. Maar zover is het nog niet.

Tekst Bert Maes en Lex Roeleveld / Beeld Bert Maes en Guido de Bont

namelijk op een ouderdom van twee tot drie eeuwen. Waarschijnlijk is dit landschap al in de vroege Middeleeuwen of zelfs de late prehistorie ontstaan. Archeologische bevindingen in vergelijkbare gebieden wijzen op levende heggenstelsels vanaf de late Steentijd (circa 3000 voor Chr.). En ook de Romeinse veroveraars meldden in de eerste eeuw van onze jaartelling de toepassing van gedoornde hagen in de Lage Landen.

Onderzoek in opdracht van de gemeente Boxmeer (uitgevoerd in 2004 door Ecologisch Adviesbureau Maes en Lex Roeleveld, Firma Heggen) heeft veel nieuwe informatie opgeleverd over aard en karakter van de Maasheggen. Hoewel de afgelopen 35 jaar al veel onderzoek is verricht, waren de specifieke waarden van de Maasheggen, en dan vooral de cultuurhistorische en ecologische kenmerken, nog niet eerder in beeld gebracht.

Op zo'n twintig plaatsen zijn relicten gevonden van vlechtwerk: het heggentype dat de Romeinen al beschreven. Van meidoorn, maar ook van es en Spaanse aak, werden de takken op verschillende hoogten in zijwaartse richting zodanig gevlochten dat een voor mens en dier ondoordringbare begroeiing ontstond. Het vlechtwerk was vooral bedoeld om het vee buiten te houden en vernieling van hooilanden te voorkomen. Ook brachten de heggen allerhande nuttige producten voort. Sleedoorn, heesterpruim, vlier, wilde rozen, braam

en hazelaar leverden eetbare vruchten. Es, zomer-eik, gladde iep, fladderiep (hier uitgestorven) en lindesoorten leverden bladvoer voor het vee in de winter. En het snoeihout leverde uiteraard allerlei soorten geriefhout op.

Teloorgang door verlies van functies

Met de introductie van prikkeldraad zo'n honderd jaar geleden en steenkool uit Zuid-Limburg gingen de nuttige functies van de heggen langzamerhand verloren. Van de meer dan 300 km lengte is inmiddels minstens eenderde deel verdwenen door kap en schaalvergroting. Dit proces gaat nog steeds door, omdat de belangen van boeren en grondeigenaren meestal niet op het terrein liggen van behoud en beheer van landschapsschoon en natuurwaarde. Ondanks subsidies via Programma Beheer – die overigens voor eigenaren of pachters de beheerkosten van de heggen zeker niet volledig dekken – sterven er door een verkeerde snoeiwijze jaarlijks nog grote lengtes aan heggen. In feite zijn er geen kwaliteitsnormen opgenomen in de subsidieregeling.

Herstelplannen voor Maasheggen

Rob Setz van de gemeente Boxmeer is in 2004 begonnen met het maken van plannen voor her- ►

Het Maasheggenlandschap kent nog diverse resten van oude, gevlochten heggen. Hier een oude meidoorn onder een knotwilg.

